

Badania nad *Coleophoridae* (*Lepidoptera*) Polski. I.
Nowe dla fauny Polski i rzadko spotykane gatunki *Coleophoridae*

Studies on *Coleophoridae* (*Lepidoptera*) of Poland. I.
New to the Polish fauna and rare *Coleophoridae*

TOMASZ RYNARZEWSKI

ul. Narutowicza 97/2, 88-100 Inowrocław

ABSTRACT. *Coleophora expressella* KLEM is for first time reported from Poland. New records for 4 other rare species of *Coleophora* HBN. are also given.

Rodzina *Coleophoridae*, mimo dość znacznej liczby należących do niej gatunków, stosunkowo rzadko bywa obiektem dokładnych badań faunistycznych. Główną przyczyną jaka powoduje bardzo małe zainteresowanie tą grupą, są trudności w oznaczaniu. Czasem nawet dobry zbiór porównawczy nie pozwala na bezbłędną determinację, a zbadanie aparatów genitalnych też nie zawsze w pełni wyjaśnia sprawę. Nie bez znaczenia jest, jeszcze panująca wśród większości polskich lepidopterologów-amatorów, niechęć do zbierania *Microlepidoptera* w ogóle. Stąd też dane dotyczące zarówno biologii jak i występowania poszczególnych gatunków *Coleophoridae* w Polsce są bardzo fragmentaryczne, a często wręcz wątpliwe. W 1992 roku rozpocząłem badania terenowe nad występowaniem *Coleophoridae* w Polsce. Przyniosły one sporo informacji na temat rzadko w Polsce spotykanych gatunków. Również dostępne, a dotychczas nie opracowane materiały muzealne dostarczyły cennych informacji rozsiadleniowych. Część z nich zasługuje na indywidualne przedstawienie.

Coleophora ballotella (FISCHER v. RÖSLERSTAM, 1839)

Stanowiska: CD14 Inowrocław-Mątwy, CD15 Inowrocław, CD37 Toruń-Bielany, CD48 Toruń-Grębocin. Koszyczki z gąsienicami znajdowano w okresie 6 VI 1992 i 10–25 V 1993 na *Ballota nigra* L. w środowiskach ruderalnych.

Gatunek dotychczas znany z Poznania (TOLL, 1974), „Pomorza”, Szczecina BÜTTNER, 1880; RAZOWSKI, 1990). RAZOWSKI (1990) podaje również Wilanów powołując się na publikację ADAMCZEWSKIEGO (1948). Praca ta poświęcona jest

jednak piórolotkowi *Capperia trichodactyla* (DEN. et SCHIFF.) i brak w niej jakiegokolwiek wzmianki na temat *C. ballotella* (F. V. R.).

Coleophora albidella (DENIS et SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Stanowiska: CD38 Piwnice, 1 ex 24 VI 1980 (J. BUSZKO leg.); EF70 Puszcza Borecka, koszyczki z gąsienicami 5 V 1993 na *Salix caprea* L.

Gatunek dotychczas w Polsce wykazywany z Katowic (TOLL, 1947), Jam (TOLL, 1937) oraz Stemplewa, Rzepina i Baligrodu (RAZOWSKI, 1990).

Coleophora fuscociliella ZELLER, 1849

Stanowisko: EE67 Talki, 2 ex 15 VI 1993 w środowisku muraw kserotermicznych (wyeksploatowana żwirownia).

Gatunek podawany jedynie z Poznania (TOLL, 1947).

Coleophora expressella KLEMENSIEWICZ, 1883

Stanowiska: XU87 Szubin, 1 ex 24 VIII 1984 (J. BUSZKO leg.); DC30 TRESTA, 1 ex. 1 VIII 1992 (T. RYNARZEWSKI leg.). Ponadto znajdowano gąsienice na *Achillea millefolium* L. w następujących miejscach: CD14 Inowrocław-Mątwy; CD15 Inowrocław; CD37 Toruń; CD37 Toruń w okresie 1–10 VI 1992 i 13–16 V 1993.

Coleophora expressella KLEM. jest gatunkiem nowym dla fauny Polski. Znany jest z Niemiec, Włoch, Finlandii, Szwecji oraz Ukrainy (VIVES, 1988). Gatunek ten znajdowano na nasypach kolejowych, przydrożach i innych suchych miejscach. Gąsienice żerują głównie na *Achillea millefolium* L. (sporadycznie spotykano również na *Tanacetum vulgare* L. i *Artemisia vulgaris* (L.) w V–VI. Koszyczki gąsienic mają 12–14 mm długości, są typu rurkowatego, szarobiaławe, pokryte białym kutnerem z łodyg krwawnika i zakończone lancetowatymi, nieowłosionymi kłapami analnymi. W miejscach występowania żerują często z *Coleophora millefolii* ZELL. Dorosłe motyle latają o zmierzchu w lipcu i sierpniu. Skrzydła górne o rozpiętości 15–18 mm są gliniastobrunatne z białawymi, rozartymi liniami i ciemnorunatnym przypróśzeniem. Samice są jaśniej ubarwione. Aparaty kopulacyjne zostały opisane i zilustrowane w pracy TOLLA, (1947).

Coleophora squamosella STAINTON, 1856

Stanowisko: CD15 Inowrocław. Z gąsienic zebranych 2 X 1992 na *Atriplex hastatum* L. rosnącym w środowiskach ruderalnych uzyskano w hodowli 5 ex.

Gatunek dotychczas wykazywany był z południowej Polski: z Katowic (TOLL, 1947) oraz Krościenka i Czorsztyna (RAZOWSKI, 1990).

PIŚMIENICTWO

- ADAMCZEWSKI S., 1948: Materiały do poznania piórolotków. II. *Capperia trichodactyla* (DENIS et. SCHIFFERMÜLLER), 1775 w Polsce (*Lep. Alucitidae*). Pol. Pismo Ent. **18**: 142–155.
- BÜTTNER R., 1880: Die pommerschen, insbesondere die stettiner Microlepidopteren. Ent. Ztg. Stettin, **41**: 383–473.
- RAZOWSKI J., 1990: Motyle (*Lepidoptera*) Polski. Część 16. *Coleophoridae*. PWN Warszawa-Kraków.
- TOLL S., 1947: Materiały do fauny motylniczej kraju. III. Przyczynek do fauny motyli tzw. drobnych Polski. Mater. Fizjogr. Kraju. Kraków, nr 6.
- TOLL S., 1952: Eupistide (*Coleophoridae*) Polski. Mater. Fizjogr. Kraju. Kraków, nr 32.
- VIVES MORENO A., 1988: Catalogo mundial sistematico y de distribucion de la familia *Coleophoridae* HÜBNER [1925], (*Insecta: Lepidoptera*). Boletin de Sanidad Vegetal, **12**: 1–196.